

Merak Ettikleriniz

Mesut Erol [merak.ettikleriniz@tubitak.gov.tr]

Neden Kompostlarda Et Kullanılmaz?

Süt ürünleri, yumurta, et ve kılçık gibi besin atıkları sebep oldukları kötü kokularla böcek, fare ve sürüngenleri kendine çektiği için kompost yığınları hazırlanırken pek tercih edilmez.

Kimyasal anlamda kompostun niteliği, içeriğindeki azot ve karbon elementlerinin oranına bağlıdır. Uzmanlar ideal kompost için azot-karbon oranının 1/20 ile 1/30 arasında olması gerektiğini belirtiyor. Mutfağımızdan çıkan sebze atıkları ortalama 1/25 azot-karbon oranındadır. Etli atıklarımızda ise azot miktarı çok daha yüksek.

Komposta et gibi yüksek protein içerikli hayvansal atıklar eklendiğinde bakteriler bu ziyafeti hızla tüketmek ister. Oksijenli solunum yapan bakteriler kompost yığınındaki oksijeni tükettiğinde ortam bu kez oksijensiz solunum yapan bakterilerin çoğalması için uygun hâle gelir. Oksijensiz ayrışmaya geçen yığındaki kimyasal sürecin atıkları oldukça kötü kokuludur ve bazılarının bitkiler üzerinde toksik etkileri

görülebilir. Bu yüzden azot oranı yüksek kompost yığınlarının verimli organik gübre yerine kokuşmuş ve çürümüş bir kütleyle dönüşme olasılığı artar.

Azot-karbon dengesini sağlamak için yığınlara genelde lignin içeren talaş, dal ve kâğıt atıklar eklenir. Bitkilerin hücre duvarlarına dayanıklılık sağlayan lignin azotsuz bir bileşiktir. Ligninli kompost bileşenleri bakterilerin iştahını keserek hızlı ayrışma sürecini yavaşlatır.

Bununla birlikte, et içeren yüksek proteinli kompostlarla başa çıkabilmek için çizgi dışına çıkarak farklı yöntemler denemek de mümkün. Örneğin Bokashi adı verilen yöntemde yığına eklenen anaerobik bakteriler yardımıyla daha az rahatsız edici kokulu kompostlar elde edilebilir.

Kaynaklar

livescience.com/63559-composting.html

whatcom.wsu.edu/ag/compost/fundamentals/needs_carbon_nitrogen.htm